

Les comares i el biaix masclista en medicina

J. M. Mulet

Institut de Biologia Molecular i Cel·lular de Plantes · UPV

Si preguntes a l'àvia qui la va ajudar a parir, probablement et parlarà d'una comare. I si sa mare o la seua iaia encara visquera, potser et diria que eixa comare era allò més paregut a un metge que havien vist mai al poble i que igual t'ajudava a donar a llum com que et treia l'enfit amb un mocador o la insolació amb un got d'aigua. Durant molt de temps la figura de la comare venia de la experiència i la tradició, de vegades transmesa de mares a filles, les quals recopilaven tot el saber popular i, de vegades, alguna que altra superstició sense base científica. Per sort avui en dia ser comare és una especialitat reconeguda, amb una titulació acadèmica i una formació determinada, la qual cosa es una garantia per a tota la societat.

Tot i això, no podem oblidar la gran llavor que van fer en l'època precientífica des d'un punt de vista social i antropològic. Recordem que els llibres de medicina, durant segles, han estat escrits per homes pensant en homes. El biaix en medicina encara existeix. La majoria dels símptomes d'un infart estan descrits per a homes, fet que provoca que moltes dones que pateixen una insuficiència cardíaca no siguen diagnosticades correctament. Molts estudis en animals es feien emprant sols animals mascles per a evitar la variabilitat deguda als cicles menstruals. Fruit d'aquesta masculinitat en l'estudi de la medicina trobem aberracions, com que la primera descripció completa i precisa d'un òrgan com és el clitoris no es fera fins a l'any 1998 per la uròloga Helen O'Connell. Eixa parcialitat no es dona només en el món occidental, en la medicina tradicional xinesa hi ha una tècnica que és capaç de diagnosticar malalties simplement avaluant el pols de la persona. L'origen d'aquesta tècnica és que quan el metge anava a una casa, principalment de nobles i gent rica, el marit, tinguera el problema que tinguera, només deixava que el metge, un home, l'examinara el canell que havia de treure per la porta sense que el metge poguera veure la dona. Eixe és l'origen d'una suposada saviesa ancestral.

De fet, la mateixa paraula per a definir la dona que ajuda altres dones a llevar ja ens diu molt. En castellà i català parlem de comadrona i de comare respectivament, és a dir, de mare col·laboradora. En anglès el terme midwife vol dir 'mitja esposa'. Com veiem, les paraules fan referència a l'àmbit familiar (mare, esposa), no hi ha cap referència a ciència o autoritat. Al metge de família (rol tradicionalment masculí) se li diu

Escola de comares. Hospital Civil de Màlaga. Anys 50.
(Domini públic).

doctor, o senyor doctor, però a ningú se li ocorre anomenar-lo copare o migespòs. No oblidem que en català comare està recollit com a sinònim de xerraire o xafardera, la qual cosa abunda en el biaix de gènere.

Per tant, les comares han dut a terme una tasca essencial per a la societat quan la medicina era una activitat feta per homes i pensada per homes. Per sort, hem superat molts d'aquests problemes, tot i que encara queda feina per fer. Avui ser comare és una activitat degudament reconeguda, regulada i valorada. Però també és important no desfer tot el que hem aconseguit. Modes com la de les doules, o suposades comares que fan un seguiment integral de l'embaràs i que donen consells pseudoxamànics, no ajuden cap dona, a més de ser perilloses.